

УДК 378 (495)

*Н.О. Постригач,
м. Київ, Україна*

ОРГАНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ В ГРЕЦЬКІЙ РЕСПУБЛІЦІ В КІНЦІ ХХ – НА ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ

В умовах нових соціально-економічних та культурно-історичних перетворень наша держава потребує динамічної та ефективної системи педагогічної освіти, яка б, зберігши власні здобутки та традиції, змогла б трансформуватися відповідно до освітніх стандартів розвинених країн світу. З огляду на це особливої актуальності набуває вивчення та творчого застосування прогресивного педагогічного досвіду європейських країн-учасниць Болонського процесу, в тому числі методологічних та психолого-педагогічних проблем застосування інформаційно-телекомунікаційних технологій при професійній підготовці майбутніх педагогів.

У вітчизняній педагогічній теорії і практиці на сьогодні накопичена значна кількість наукових порівняльних історично – педагогічних праць, присвячених становленню і розвитку національних освітніх систем, особливостям підготовки вчителя у різних країнах. Однак стосовно Грецької республіки, вітчизняна наука поки що не володіє достатніми відомостями стосовно розвитку системи педагогічної освіти, інноваційних технологій та організації професійної підготовки педагогічних кадрів тощо.

Зокрема, питанням державної політики Греції щодо педагогічної освіти сучасного вчителя присвячені публікації Войтової Ю.М [1, с. 83]. Проблема організації системи післядипломної педагогічної освіти у Греції присвячені праці окремих вітчизняних дослідників, зокрема, Проценко О.Б. [2, с. 92], а особливості професійної підготовки грецьких вчителів початкових класів є сферою наукових розвідок українського науковця Короткової Ю. [3, с. 112]. Однак, системного узагальнення стосовно організації системи педагогічної освіти в Греції в кінці ХХ – початку ХХІ століття здійснено не було.

Метою статті є аналіз особливостей організації системи педагогічної освіти та запровадження інноваційних технологій при професійній підготовці педагогів у Грецькій республіці в кінці ХХ – початку ХХІ століття.

Після звільнення від турецького панування і досягнення державного суверенітету у 1830 р. Греція почала повертатися до своїх культурних цінностей, запозичуючи на той час передові досягнення Західної Європи в галузі освіти. Зокрема, із арсеналу давньогрецьких духовних та інтелектуальних традицій наслідувалися принципи спартанського виховання вольових якостей і дисциплінованих громадян, афінського вільнодумства, активної участі у суспільних справах. У відродженні та зміцненні таких традиційних цінностей велику роль відіграла грецька ортодоксальна церква з її проповідями щодо патріотизму та національної єдності.

Із новітніх досягнень європейської цивілізації були сприйняті тією чи іншою мірою та розповсюджені на той час в різних країнах Західної Європи культурологічні та педагогічні теорії, а також пов'язані з ними змістові та організаційні моделі освіти. Найбільші запозичення були здійснені від французької та німецької шкіл, на основі чого була створена власна система освіти. В подальшому система освіти в Греції розширювалася та вдосконалювалася, на неї справляла відповідний вплив досить часта зміна політичних режимів. Але основні принципи побудови і діяльності системи освіти країни зберігаються і донині. При розбудові грецької системи освіти були взяті за основу наступні принципи: освіта конституційно закріплена як базова місія держави та є вільною від оплати на всіх рівнях системи. Це справляє вплив на високо гомогенне суспільство, що сягає глибоко коріннями до витоків античних грецьких та візантійських традицій. Освіта функціонує в рамках контексту величезних географічних контрастів і різноманіття з відповідними відмінностями в розподілі популяції між міськими та сільськими областями [5, с. 129].

Структура початкової педагогічної освіти (initial teacher education). В Греції існують наступні процедури становлення вчителя:

1) Коли студент закінчує вищу школу (близько 18 років), він може вступити до закладів третинної освіти (tertiary education), які включають: а) Університет/Політехніка; б) Інституції Технологічної освіти (ТЕІ). На Університетському рівні деякі відділення виключно пов'язані з педагогічною освітою (дошкільні та педагогічні відділення - для вчителів дошкільної та початкової школи), інші відділення мають сильний зв'язок з освітою (відділення науки – філософії, літератури та ін.), певні відділення мають малий або відсутній зв'язок з освітою (політехніка, відділи економічних наук та ін.).

2) При Інституціях Технологічної освіти курси, пов'язані з підготовкою, пропонують спеціалізацію в основних галузях, як то бухгалтерська справа, електроніка, медсестринство та ін. Якщо виключити педагогічно-дошкільні відділення, де викладалися курси, пов'язані з педагогічною підготовкою, педагогічною майстерністю, психологією, дидактикою – в решті інституцій пропонувалися курси, поєднані з педагогічною підготовкою, педагогічною майстерністю та дидактикою, але – в загальному – вони не включені до основного потоку куррикулуму. Випускники Інституцій Технологічної Освіти, які навчалися щонайменше 3,5 років, могли бути найняті рекруторами в технічно-професійні школи, але за умови успішного завершення однорічного навчання при спеціальній педагогічній технічній школі (SELETE). Освіта (при Університеті/Політехніці і ТЕІ) вважається фазою початкової освіти майбутнього вчителя і не включає ніякого виду підготовки в спеціалізованій інституції педагогічної освіти [4, с. 1].

До 1997 року кожен кандидат на посаду вчителя після закінчення відповідної Інституції, реєструвався в списку пріоритету (згідно з роком завершення Інституції), який гарантував працевлаштування в державні школи після заснованого на досвіді періоду (в деяких випадках цей період перевищує 15 років). У 1997 р. в рамках освітньої реформи роль цього списку зменшилась, а його повне скасування відбулося в 2002 році.

Починаючи з 1998 року було затверджене письмове змагання з метою працевлаштування вчителів на кожному рівні освіти, яке відбувалося кожні 2 роки для рекрутизації наперед визначеної кількості вчителів (згідно поточних потреб) в усіх сферах спеціалізації. Впродовж змагання вчителів екзамнують стосовно їх педагогічної та навчальної майстерності так як і в особливих предметах, які вони бажають викладати (фізика, математика, література та ін.) Однак слід відмітити той факт, що кандидати на посаду вчителя, які беруть участь у цьому змаганні без проходження стадії підготовки для одержання університетської кваліфікації і підготовки до випробування, є повністю позбавленими свободи дій. Однак, зміст екзамену визначався організацією, відповідальною за відбір вчителя (ASEP).

Структура індуктивної педагогічної освіти. Після призначення на посаду вчителі зазвичай розпочинали викладати і після двох років завершення базової освіти, і якщо не траплялось непередбачуваних обставин, здобували статус перманентного (післядипломного) вчителя. Впродовж першого року цього періоду вчитель наслідує початковий період індуктивної підготовки, яка включає три фази:

Перша фаза закінчується за відповідальності Регіональних Центрів Педагогічної Освіти (РЕК) і включає наступні тематичні групи:

- організаційні і адміністративні аспекти освіти (навчання як управляти шкільними підрозділами, про структуру освітньої системи);
- педагогічні проблеми (управління окремими класами, труднощі у навчанні, стосунки між вчителем та студентом);
- методологія викладання предмету (навчальна програма щодо предмету викладання, інформація про підручники, зразки освітнього посередництва);
- проблеми оцінювання;
- внутрішньо-культурні освітні проблеми.

Тривалість цієї програми – 40 годин.

Друга фаза триває 40 год. і відбувається впродовж шкільного року (з жовтня по травень). Предметом другої фази є методологія навчання в класі (показові випадки стосовно методів навчання досвідченими вчителями) і вирішення проблем стосовно практики навчання. Ця фаза функціонує за відповідальності РЕК і запроваджена шкільними радниками, директорами шкіл і досвідченими вчителями.

Третя фаза: тривалість цієї фази складає 20 год. і має місце в кінці червня під контролем того ж самого органу керівництва. Об'єктом цієї фази було вивчення успішних та неуспішних практичних завдань і втручань у класі (презентація проблем стосовно управління освітою, проблеми педагогічного характеру, проблеми оцінювання, внутрішньо-культурні проблеми).

Структура післядипломної педагогічної освіти. Цей тип освіти грецького вчителя не був систематичним. РЕК кожного року організували певну кількість програм з різних тематичних галузей, які не були обов'язковими. Ці програми оцінювалися і кількість вчителів, які відвідували їх, була обмеженою. Відбір здійснювався набагато повільніше, оскільки потреба перевищувала постачання. Тривалість кожного курсу складала 40 годин, а контекст покриває різноманіття специфічних галузей, зокрема дидактику, психологію, використання комп'ютерів у фізиці та ін [4, 2-3].

Система оцінювання. Оцінювання визначається слабкою ланкою в грецькій системі освіти. Політичні критерії – національні чи локальні – завжди відігравали важливу роль в творенні освітньої політики і менеджменту на всіх рівнях. Стратегія оцінювання, розвинута в межах країни, залежить від її соціального, культурного і освітнього контексту. Це також пов'язано зі ступенем освітньої різноманітності системи й ступенем децентралізації та автономії, що її характеризує. Педагогічна освіта в Греції є залежною від широких національного, соціального, політичного та ідеологічного контекстів, в рамках яких вона функціонує. Незважаючи на зусилля, які були здійснені в минулому, не існує адекватних механізмів для оцінювання освітнього процесу в цілому. Педагогічна компетентність набувалася головним чином на робочому місці, в той час як оцінювання педагогічної освіти було політичною потребою [5, с. 129].

Поточні реформи та пріоритети в сфері грецької вищої та професійної освіти на початку XXI століття. Реформи та зміни 2007 р. стосуються впровадження нового закону про вищу середню професійну освіту, нового Рамкового закону про вищу освіту та поширення обов'язкової освіти, включаючи один рік допочаткової освіти. У 2007/2008 навчальному році було завершено процес заміни колишніх технічно-професійних освітніх інститутів (ТЄЕ) новою системою пост-обов'язкової середньої освіти, яка складається з Професійного ліцею та Шкіл професійної підготовки. 2007 рік також засвідчив про значення важливого пласту законодавчої бази, яка вплинула на структуру вищої освіти, забезпечила нову рамку для їх функціонування, проголосила про широку участь, прозорість та самоуправління. Заснування незалежних неприбуткових університетів поки що є дискусійною проблемою. Міністерство Національної освіти та Релігій згідно його останньої Операційної програми на 2007-2013 рр., запланувало серію заходів, спрямованих на створення системи освіти та навчання впродовж життя, що забезпечить ресурси та кваліфікації, необхідні для активної участі в суспільстві, для безперешкодного доступу до ринку праці та завершення шкільної освіти, особливо особами популяції ризику, що сприятиме зменшенню регіональних освітніх нерівностей.

Серед ключових пріоритетів Міносвіти Греції є створення Шкіл для обдарованих дітей, що, з одного боку, сприяє покращенню освітнього забезпечення шкіл, а з іншого, – вирішенню довготривалих проблем будівництва школи, які включають біокліматичні принципи та сучасні енергетичні практики в своїх рішеннях. Таким чином, поточна освітня політика та цілі Міносвіти базується на п'яти основних принципах: 1) людино-центрована освіта; 2) екологічна освіта для підтримуючого розвитку; 3) цифрова конвергенція – рівність доступу, зниження цифрової безграмотності, розвиток нових технологій дистанційного навчання та ін.); 4) багатомовність і мовна підготовка, навчання грецької мови за кордоном,

5) поєднання освіти з культурою в напрямі посилення та оновлення свідомості та посилення її значення [6, с. 7].

Педагогічна підготовка для застосування ІКТ. Університетські програми формуються Інституціями Вищої Освіти і немає одноманітних механізмів щодо інтеграції ІКТ. В інтервалі 2000 та 2006 рр. педагогічна підготовка в сфері ІКТ була організована через "Операційну програму – Інформаційне Суспільство". Зокрема, 92,000 вчителів (76% в загальному) уже ознайомилися з базовими комп'ютерними пристосуваннями, в той час як решта вчителів на той час лише відвідувала такі курси. Була запланована спеціально визначена процедура сертифікації для ІКТ вмінь та навичок вчителів через національні екзамени, тоді як 56,000 вчителів уже були сертифіковані. Заплановано неперервний професійний розвиток вчителів на експлуатації ІКТ в освітню практику. В межах цієї структури очікувалося, що:

- а) 15,000 педагогів початкової та середньої школи та 10,000 вчителів професійної школи будуть тренуватися в освітньому використанні ІКТ;
- б) Вчителі Інформаційних Технологій будуть готуватися на найновіших досягненнях в сфері ІКТ, підтримці комп'ютерних лабораторій та освіти інформатики;
- в) 2,500 вчителів спеціальної освіти повинні бути натреновані на використанні спеціального освітнього забезпечення [7].

Висновки. Таким чином, інноваційним аспектом того періоду було створення нових та зрозумілих організаційних засад професійної підготовки грецького вчителя, під контролем усіх Регіональних центрів педагогічної підготовки; визначення куррикулуму для педагогічної підготовки і створення стандартів для сертифікації навчання та педагогіки; запровадження інноваційних механізмів інтеграції новітніх ІКТ в теорію і практику професійної підготовки педагогів, що є безумовно актуальним на сучасному етапі трансформації вітчизняної системи педагогічної освіти і може стати перспективною основою для подальших наукових розвідок вітчизняних науковців стосовно форм і методів організації національної системи професійної підготовки педагогічних кадрів.

Література

1. *Войтова Ю.М.* Державна політика Греції стосовно педагогічної освіти сучасного вчителя // Теорія та методика навчання та виховання: Зб. наук пр. Харків «ОВС»: МОН України, Харківський держ.-пед.-ун-т ім. Г.С. Сковороди. – 2003. - Вип. 11. – С. 83-88.
2. *Короткова Ю.* Досвід впровадження Болонського процесу у систему професійної підготовки вчителів початкових класів у Греції. С. 122-117.
3. *Проценко О.Б.* Післядипломна педагогічна освіта в Греції: теоретичний аспект // Педагогічний процес, 2007. - №4. – С.91-98.
4. *Psycharis S.* The Greek Teacher Education System»: At «Teacher Education. Policies in the European Union. /Edited by Prof. B. Campos. - Lisbon 2000. – Σελ. 199-202. ISBN 972-8597-09-6.
5. *Papagueli – Vouliouris D.* Evaluation of Teacher Education in Greece – a political demand of our time // TNTEE Publications, 1999. – Vol. 2. – Nr.2. – 129-137. [Електронний ресурс]. – [Режим доступу]: <http://tntee.umu.se/vPublications/pdf/13Greece.pdf>
6. Greece. National Summary sheets on education systems in Europe and ongoing reforms: EURYDICE, April 2009. – 10 р. [Електронний ресурс]. – [Режим доступу]: http://eacea.ec.europa.eu/ressources/eurydice/pdf/047DN/047_EL_EN.pdf
7. Greece. – 2007. – [Електронний ресурс]. – [Режим доступу]: <http://insight.eun.org/ww/en/pub/insight/index.htm>

Greek education system development, which reflects socio-economical state progress, has unavoidably influenced the type and content of teachers' education. The evaluation of teacher education, being not systematically structured yet, is only achieved through informal mechanisms.